

gere af det pågældende produkt ved at lade omkostningen indgå i prisberegningen.

I overensstemmelse med direktivets art. 4 angives i forslagens § 6, stk. 2, at bevisbyrden for skade, defekt og årsagssammenhæng påhviler skadelidte. Bestemmelsen giver således ikke domstolene adgang til at fritage skadelidte for bevisbyrden og i stedet at pålægge producenten at bevise, at erstatningsbetingelserne eller enkelte af disse *ikke* er opfyldt. Det er imidlertid som på andre områder fortsat overladt til domstolene frit at afgøre, hvorvidt skadelidte har løftet sin bevisbyrde.

Det er ikke ved direktivet og lovforslaget tilsigtet at fravige erstatningsrettens almindelige regler om årsagssammenhæng og adækvans eller de øvrige almindelige erstatningsretlige betingelser, der skal være opfyldt, for at en skadevolder bliver erstatningspligtig.

3.2. Ansvarsfrihedsgrunde

I direktivets artikel 7 og lovforslagets § 7 foretages en opregning af de omstændigheder, som kan føre til, at en producent *fritages for objektivt ansvar* for en produktskade. Producenten har som udgangspunkt bevisbyrden for tilstedeværelsen af en sådan ansvarsfrihedsgrund, hvilket er i overensstemmelse med gældende bevisbyrde-regler. Producenten vil således efter lovforslaget blive ansvarsfri, hvis denne f.eks. beviser, at produktet ikke er bragt i omsætning af ham. Endvidere vil producenten blive ansvarsfri, hvis det må antages, at produktet ikke var defekt, da det blev bragt i omsætning. Herudover vil producenten af en del af et færdigt produkt (delproducenten) kunne påberåbe sig, at defekten skyldes udformningen af det produkt, i hvilket delproduktet indgår, eller de anvisninger, som producenten af det færdige produkt har givet.

Efter lovforslaget fritages producenten endvidere for ansvar, hvis skaden skyldes en defekt, der ikke på nogen måde kunne være opdaget på det tidspunkt, da produktet blev bragt i omsætning – de såkaldte *udviklingsskader*. Først på et senere tidspunkt bliver det på grund af udviklingen i den videnskabelige og tekniske viden muligt at konstatere, at det produkt, som man antog var helt ufarligt, faktisk er defekt. Ansvarsfrihed ved udviklingsskader er i overensstemmelse med direktivets artikel 7.

Efter bestemmelsen i direktivets artikel 15 litra b, kan den enkelte medlemsstat undlade at medtage ansvarsfritagelsen for udviklingsskader. På denne baggrund er det overvejet, om ansvar for udvik-

lingsskader bør inddrages under loven. Som anført ovenfor under punkt 1.2. har formålet med EF-direktivet bl.a. været at sikre, at der bliver gennemført ensartede regler i medlemsstaterne for at undgå konkurrenceforvridning landene imellem.

Den engelske lov til gennemførelse af direktivet pålægger ikke producenten ansvar for udviklingsskader. Heller ikke i det lovforslag, der er fremsat i Holland, og de udkast til lovforslag, der foreligger i Tyskland og Portugal, stilles der forslag om ansvar for udviklingsskader. Efter de for justitsministeriet foreliggende oplysninger, er der endnu ikke i de øvrige medlemsstater taget politisk stilling til spørgsmålet om ansvar for udviklingsskader.

Justitsministeriet har allerede af den grund ikke medtaget en generel regel om ansvar for disse skader i det foreliggende forslag. Særligt vedrørende spørgsmålet om ansvar for udviklingsskader i forbindelse med lægemidler henvises til bemærkningerne under punkt 3.7.

3.3. Kredsen af ansvarlige

Direktivets artikel 3 og lovforslagets § 4 angiver den kreds, der efter direktivet og dermed lovforslaget er objektivt ansvarlig for produktskader. Begrebet *producent*, således som det er fastlagt i artikel 3, kan naturligt opdeles i to grupper. Dels de producenter, der direkte har deltaget i fremstillingsprocessen, dels visse leverandører.

Efter direktivet og lovforslaget er det ikke alene producenten af det færdige produkt, der er ansvarlig for en produktskade. Også producenten af en råvare eller af et delprodukt er ansvarlig for en produktskade, som skyldes en defekt ved den pågældendes produkt.

Med henblik på at sikre forbrugerens retsstilling i de situationer, hvor det kan være umuligt eller i øvrigt forbundet med store vanskeligheder at gøre den egentlige producent ansvarlig, er der i lovforslaget fastsat regler, hvorefter visse leverandører bliver ansvarlige som »producent«. Dette gælder således enhver, der ved at anbringe sit navn, varemærke eller andet kendetegn på produktet, udgiver sig for dets producent. Endvidere bliver importøren af et produkt fra et tredjeland til EF også betragtet som producent. I de tilfælde, hvor skadelidte ikke kan konstatere, hvem der har produceret produktet, eller for så vidt angår produkter produceret uden for EF, hvem der har indført dette i EF, anses endvidere enhver, der har deltaget i omsætningen af produktet, som dets producent. Dette gælder dog ikke, hvis den pågældende inden rime-